އިސްލާމިކް ކަންތައްތަކާބެހޭ ވުޒާރާ
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

٢٢ شعبان ١٤٤٦ (21 ފެބުރުއަރީ 2025) ވާ ހުކުރު ދުވަހުގެ ޚުތުބާ

ރަމަޟާންމަހަށް ތައްޔާރުވުން

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِيْنُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوْذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ، اَللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَأَتْبَاعِهِ، وَعَلَى كُلِّ مَنِ اهْتَدَى بِهَدْيِهِ وَاسْتَنَّ بِسُنَّتِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّيْنِ.

أَمَّا بَعْدُ: فَيَا أَيُّهَا الْمُسْلِمُوْنَ، أُوْصِيْكُمْ وَنَفْسِيَ بِتَقْوَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَسَارِعُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ أُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِينَ﴾[1]

އެންމެހައި ޙަމްދު ޘަނާއާއި ތަޢުރީފު ލިބިވޮޑިގެންވަނީ ގަދަކީރިތިވަންތަ ﷲ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށެވެ. އަހަރެން އެކަލާނގެއަށް ޙަމްދުކުރަމެވެ. އަހަރެން ފާފަފުއްސެވުމަށާއި ކަންކަމުގައި އެހީތެރިކަމާއި، ވާތްގަން އެދެނީ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ. އަދި އަހަރެން ވަކީލުކުރަނީ ވެސް އެ ކަލާނގެއަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ تَعَالَى މެނުވީ ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަމެއްވާ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އަޅު ހެކިދެމެވެ. އަދި މުޙައްމަދުގެފާނީ އެކަލާނގެ އަޅާކަމާއި ރަސޫލާކަމަށް އަޅު ހެކިދެމެވެ. ﷲ تَعَالَى އެކަލޭގެފާނަށާއި، އާލުންނަށާއި އަޞްޙާބުންނަށް

---

[1] سورة آل عمران: ١٣٣

ރަޖަބާއި، ޝަޢުބާނާއި، ބަރަކާތްލައްވާނދޭވެ! އަދި [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] މި ރަޖަބާއި، ޝަޢުބާނާއި، ބަރަކާތްތަކުގައި ޝާމިލުކުރައްވާނދޭވެ! އާމީން!

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! މާތް اللهއަށް تَقْوَى ވެރިވުމަށް، އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ނަފުސަށާއި މިތާ ހާޟިރުވެވަޑައިގެންނެވި ނަސޭހަތްތެރިވެ ވަޞިއްޔަތްކުރަމެވެ. الله تَعَالَى ވަޙީކުރައްވައިފައިވާ އާޔަތެއްގެ މާނައިގައި ވެއެވެ. "އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތުން ފުއްސެވުން ލިބިގަތުމަށާއި، އުޑުތަކާއި ބިންގަނޑު ތަނަވަސްކަންހުރި ސުވަރުގެއަށް ތިޔަބައިމީހުން އަވަސްވެގަންނާށެވެ! އެ ސުވަރުގެ ތައްޔާރު ކުރައްވާފައި ވަނީ، تَقْوَى ވެރިންނަށެވެ."[2]

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އަޅުގަނޑުމެންނާ ކުރިމަތިވަމުން މި އަންނަނީ ހެޔޮކަމާއި ދަރުމައިން ފުރިގެންވާ ރަމަޟާންމަހެވެ. މި ބަރަކާތްތެރި މައްސަރުގެ ޘަވާބާއި ދަރުމަ ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ތައްޔާރުވެ، ފުރިހަމަ އިސްތިޢުދާދަކާއެކު އެ މައްސަރަށް އިސްތިޤުބާލުކުރަންޖެހެއެވެ. ރަމަޟާންމަސް ކައިރިވެގެން އަންނަ ހިނދު [illegible] ރަސޫލާ ﷺ އަޞްޙާބުބޭކަލުންނަށް އެ މަހުގެ މުހިއްމުކަމާއި ބަރަކާތްތެރިކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވައި އެކަމަށް ބާރުއަޅުއްވާފައި ވެއެވެ. (أَتَاكُمْ رَمَضَانُ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ، فَرَضَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تُفْتَحُ فِيْهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَتُغْلَقُ فِيْهِ أَبْوَابُ الْجَحِيْمِ، وَتُغَلُّ فِيْهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِيْنِ، لِلَّهِ فِيْهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حُرِمَ.)[3] މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ރަމަޟާންމަސް އަތުވެއްޖެއެވެ. އެއީ ބަރަކާތްތެރި މަހެކެވެ. الله تَعَالَى ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އެ މަހުގެ ރޯދަ ފަރުޟުކުރައްވައިފިއެވެ. އެ މަހުގައި އުޑުގެ ދޮރުތައް

---

[2] سورة آل عمران: ١٣٣

[3] رواه النسائي (٢١٠٦)

ހުޅުވެއެވެ. އަދި ނަރަކައިގެ ދޮރުތައް ބަންދުކުރެވެއެވެ. އަދި މާރިދު ޝައިޠާނުން ކަސްތޮޅުއަޅުވެއެވެ. އެ މަހުގައި އެއް ހާސް މައްސަރަށް ވުރެ ހެޔޮކަންބޮޑުވެގެންވާ ރެޔެއް ވެއެވެ. އެރޭގެ ހެޔޮކަމުން މަޙްރޫމުވެއްޖެ މީހާ (ހުރިހައި ހެޔޮކަމަކުން) މަޙްރޫމުވެއްޖެއެވެ." ނަބިއްޔާ ﷺ އެ މަހުގެ މަތިވެރިކަން ހަނދުމަކޮށްދެއްވައިފައި އެ ވަނީ އެ މަހުގެ ދަރުމަދާއި ޘަވާބުން އަހަރެމެން މަޙްރޫމުވިޔަނުދެއްވުމަށް ޓަކައެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! މި ބަރަކާތްތެރި މައްސަރާ އަހަރެމެން ކުރިމަތިލާއިރު، އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، އަހަރެމެންގެ ޙަޔާތުގައި ކުރެވިފައިވާ ކުށްފާފަތަކުން ދުރުހެލިވެ، ފުރިހަމަ ތައުބާވެގެންވާ ހާލު މި މަތިވެރި މައްސަރާ ބައްދަލުކުރުމެވެ. މާތް الله ވަޙީކުރައްވައިފައި ވެއެވެ. ﴿وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ﴾[4] މާނައީ: "އޭ مؤمنންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން اللهއަށް توبةވެރިވާށެވެ! (އޭ) ތިޔަބައިމީހުން ދިންނަވައި، نصيبވެރިވުމަށް ޓަކައެވެ."

މާތް اللهގެ އަޅުތަކުންނޭވެ! މި ބަރަކާތްތެރި މައްސަރުގެ ދުވަސްތަކާ އަހަރެމެން ކުރިމަތިލާނީ، ފުރިހަމަ އީމާންކަމާ އެކު، އެ މައްސަރުގެ ފުރިހަމަ ދަރުމަދާއި ޘަވާބަށް އެދި ޙަޔާތުގެއެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރައްވައިފައި ވެއެވެ. (مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيْمَانًا وَاِحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.)[5] މާނައީ: "އީމާންކަމާއެކު، اللهގެ ޙައްޤުން ދަރުމަދާއި ޘަވާބަށް އެދި ރަމަޟާންމަހު ރޯދަ ހިފައިފި މީހާގެ އިސްވެ ގޮސްފައިވާ ފާފަތައް ފުހެވިދެއެވެ." އެހެންކަމުން، ރަމަޟާންމަހާ އަހަރެމެން ކުރިމަތިލާންވީ، އެ މައްސަރުގެ ތަރުބަވީ މަދަރުސާއިން ނަފުސަށް އިސްލާޙުކޮށް، ޙަޔާތުގެ އާ ސަފުޙާއެއް ހުޅުވައިލުމުގެ މަތިވެރި އަޚްލާޤު އުނގެނުމެވެ. ނަފުސް ހެޔޮ ކަންކަމުން ތަރުބިއްޔަތުކޮށް، ހޭލުމުން އެ އަދުން ވުރެ ވަކިން ރަނގަޅު ރޯދަމައްސަރު

---

[4] سورة النور: ٣١

[5] رواه البخاري (٣٨) ومسلم (٧٦٠)

ނުލިބޭނެއެވެ. އެއީ تَقْوَىވެރިކަމަށް ވާސިލުކޮށްދޭ ހުރިހައި ސަބަބުތަކެއް އެ މަހެއްގައި ޖަމާވާ މަސައްކަތެވެ. އަހަރުގެ އެހެން މަސްތަކާ ޚިލާފަށް އަޅުކަމުގައި މުޖާހަދާއިން އިޚްލާޞުން، ވަރުގަދަ ހިތްވަރާ އެކު ކުރިމަތިލާން ޖެހޭ މަސައްކަތެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! ރޯދަމަހަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން އަހަރުމެން ކުރަންޖެހޭ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމަކީ، ރޯދައިގެ ޝަރުޢީ ޙުކުމްތައް ދެނެގަތުމެވެ. ރޯދައިގެ މަތިވެރިކަމާއި ފުރިހަމަ ޘަވާބާއި ދަރުމަލިބޭ ގޮތަށް ރޯދަހިފާން ގޮތް ދަސްކުރުމެވެ. ރޯދަ ގެއްލޭ ކަންތައްތަކާއި، ރޯދައަށް ހުރެ ކުރަން މަކުރޫހު ކަންތައްތައް ދެނެގަނެ އެ ކަންކަމުން ދުރުހެލިވުމަށް ބަލާށެވެ. ރޯދައިގެ ހިސާބެއް ނެތް އަޖުރު ދޭ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ލިބިގަތުމަށް ބަލާށެވެ. ރަސޫލާ ﷺ ގެ އަރިހުން ވާރިދުވެފައިވާ ޤުދުސިއްޔާ ޙަދީޘްފުޅެއްގެ މާނައިގައި ވެއެވެ. "الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ވިދާޅުވެއެވެ. އާދަމުގެ ދަރިންގެ ހުރިހާ ޢަމަލެއް ވެސް އޭނާއަށެވެ! ރޯދަ ފިޔަވައެވެ. އެ ރޯދަ ވެސް ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށެވެ! އެ އަށް ޖަޒާދެއްވާ ހުރީ ތިމަންރަސްކަލާނގެއެވެ. ރޯދައަކީ ރައްކާތެރިކަމެކެވެ. (އެބަހީ: ނަރަކައިން ދުރުކޮށްދޭކަމެކެވެ.) ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ރޯދައަށް ހުންނަ ދުވަހު އެއްދާންނުކުރާށެވެ! އަދި ބޭކާރު ވާހަކަނުދައްކާށެވެ! ފަހެ، ރޯދައަށް ހުންނަ ހިނދު، މީހަކު ތިބާއާ ޒުވާބެއް ކޮށް، ގޯނާއެއް ކުރިޔަސް ތިމަން މިހުރީ ރޯދައަށޭ ބުނާށެވެ! ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ނަފުސް އެ ކަލާނގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ފަރާތް (الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ގަންދެއްވައި ވިދާޅުވެއެވެ. ރޯދަވެރިޔާގެ އަނގައިން ނުކުންނަ ވަސް الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި ކަސްތޫރިއަށް ވުރެ ވަސްމީރުކަން ވެއެވެ. ރޯދަވެރިޔާއަށް ދެ އުފަލެއް ވެއެވެ. އޭނާ ރޯދަވީއްލުމުން ހިނދު ލިބޭ އުފަލާއި، އޭނާގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއާ ބައްދަލުވާ ހިނދު ރޯދައިގެ ސަބަބުން ލިބޭ އުފާވުމެވެ."[6]

---

[6] رواه البخاري (١٩٠٤) ومسلم (١١٥١).

އިމާމް މުސްލިމުގެ ރިވާޔަތެއްގައި، އާދަމުގެދަރިއާގެ ކޮންމެ އަމަލެއްގެ ދަރުމަތާއި ޘަވާބު، ދިހަ ގުނައިން ފެށިގެން ހަތް ސަތޭކަ ގުނައާ ހަމައަށް އިތުރުކޮށްދެއްވާކަމަށް ބަޔާންވެފައި ވެއެވެ.[7]

ލޯބިވާ އަޚުންނޭވެ! ރޯދަހިފުން ޤަބޫލު ގޮތަށް ރޯދަ ނުހިފާ ނަމަ، މި މަތިވެރި ސަވާބާއި ދަރުމައެއް ނުލިބޭނެއެވެ. ރަމަޟާންމަހުގެ ބަރަކާތްތެރި ދުވަސްތަކުގައި ހަމައެކަނި ބަނޑުހައިހޫނުކަމާއި ކަރުހިއްކުމުގެ ބަދަލުން އަހަރުމެން ވެއްޖެ ނަމަ އެއީ ހިތާމައެއްގެ ބޮޑު ކަމެކެވެ! ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާންކުރައްވައިފައި ވެއެވެ. (مَن لَّمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّوْرِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِيْ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ.)[8] މާނައީ: "ދޮގު ވާހަކަދެއްކުމާއި ނުބައި އަމަލުތައް ކުރުމާއި، ޖާހިލުކަން ދޫނުކޮށް ބަސްތައް ގޮތުން ހުއްޓާއިނުލައިފި މީހަކު، ކެއުމާއި ބުއިމުން ދުރުހެލިވުމަކަށް الله تَعَالَى ޙާޖަތެއް ނުވެއެވެ." ރަސޫލާ ﷺގެ އަރިހުން ބަޔާންވެގެންވާ ޙަދީޘެއްގެ މާނައިގައި ވެއެވެ. "ރޯދަހިފާ ބައެއް މީހުންނަށް އެ ރޯދައިގެ ސަބަބުން ކަރު ހިއްކުމާއި ބަނޑުހައިހޫނުކަން ފިޔަވައި އެހެން އެއްޗެއް ނުލިބެއެވެ. އަދި ރޭއަޅުކަން ކުރާ ބައެއް މީހުންނަށް އެ ކަމުގެ ސަބަބުން ހޭލައިހުރުން ފިޔަވައި، އެހެން އެއްޗެއް ނުލިބެއެވެ."[9] ރަމަޟާންމަހާ ބައްދަލުވެ، އެ މަހު އާނާގެ ނަފުސު ތަރުބިއްޔަތުކޮށް، ހަމައެކަނި ނަމަކަށް ރޯދަހިފައިފި ނަމަ، އެ މަސް އެއްކޮށް ބޭކާރު ކަމަކަށްވެދާނެއެވެ.

ލޯބިވާ އަޚުންނޭވެ! އަހަރުމެން ރޯދަހިފަން ތައްޔާރުވާންވީ ހަމައެކަނި ގޮތަކަށް ރީތިކުރުމާއި ފަރުނީޗަރުތައް އައުކުރުމާއި ކާބޯތަކެތި ގަތުން ޖަމަކޮށްލުމަކުންނޫނެވެ. އެ ކަންކުރުމަކީ އާދޭ ޖޯޝުގައި މަސައްކަތެއްނޫނެވެ. ނަމަވެސް ބަރަކާތުން ފުރިގެންވާ ހެޔޮކަމުގެ ދުވަސްތަކަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ނަމުގައި، އިސްލާހުކުރާ މީހުން ފުރުޞަތަކީ

---

[7] انظر رواية مسلم في المرجع السابق.

[8] رواه البخاري، (٦٠٥٧)

[9] رواه أحمد (٨٨٥٦) وقال شعيب الأرنؤوط: إسناده جيد.

ހިތާމަކުރަން ޖެހޭ ކަމެކެވެ. މި ފަދަ ކަންތައްތަކާ ދުރުހެލިވެ، ރަމަޟާންމަހާ ބައްދަލުކުރާ އިރު އެންމެ އިސްކަމެއް ދޭންޖެހެނީ، އެ މަހުގެ ފުރިހަމަ ދަރުމައާއި ޘަވާބު ޙާޞިލުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކަންކަން ރޭވުމަށެވެ. ތިމާއާއި ތިމާގެ އަނބިދަރިންނާއި ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށް ވެސް މި މަތިވެރި ދުވަސްތަކުގެ ފުރިހަމަ ދަރުމައާއި ސަވާބު ޙާޞިލުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކަންކަން ބައްޓަންކުރަން ޖެހެއެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! ރޯދައިގެ މަތިވެރި ޘަވާބައި ދަރުމަ ހޯދުމަށް ޓަކައި، ކުރަންވީ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި، ހާރު ކެއުން ފަސްކުރުމާއި، ފަރުޟު ނަމާދުތަކާއި، ރަވާތިބު ސުންނަތްތަކަށް ރައްކާތެރިވުމާއި، ކީރިތި ޤުރްއާން ކިޔަވާ އިރު، ޤުރްއާނާ މެދު، ވިސްނައި، ފިކުރުކުރުމާއި، ގިނަގިނައިން ދުޢާކުރުން ހިމެނެއެވެ. އަނބިދަރިންނާއި މައިންބަފައިންނާއި ގާތްތިމާގެމީހުންނަށް ހެއު ރޯދުވައި އިޙްސާންތެރިވެ އުޅުމާއި، ވަގުތުވުމުން ރޯދަވިއްލުން އަވަސްކުރުމާއި، ގިނަގިނައިން ސަދަޤާތްކުރުން ހިމެނެއެވެ. ތަރާވީޙް ނަމާދައި އިޢުތިކާފުކުރުން ފަދަ ކަންކަމަށް ޖާގަ ލިބޭނެ ގޮތަކަށް ކަންކަން ރާވައިލައިގެން ރަމަޟާންމަހާ ބައްދަލުކުރައްވާ ނަމަ، އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި، މި މަތިވެރި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން ހިފޭނެއެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާ! ފުރިހަމަ [illegible] [illegible]، ރަމަޟާންމަހާ ބައްދަލުވުމުގެ ތައުފީޤު އަހަރެމެންނަށް ދެއްވާނދޭވެ!

بَارَكَ اللهُ لِيْ وَلَكُمْ فِي الْقُرْآنِ الْعَظِيْمِ، وَنَفَعَنِيْ وَإِيَّاكُمْ بِمَا فِيْهِ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيْمِ. أَقُوْلُ قَوْلِيْ هٰذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيْمَ الْجَلِيْلَ لِيْ وَلَكُمْ وَلِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُسْلِمِيْنَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوْهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ.

****

ދެވަނަ خُطْبَة

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، وَأَشْهَدُ أَن لَّا إِلَٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ، اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْنَ، وَالتَّابِعِيْنَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّيْنِ.

أَمَّا بَعْدُ: فَاتَّقُوْا اللهَ عِبَادَ اللهِ وَاخْشَوْهُ! قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَتَزَوَّدُوا۟ فَإِنَّ خَيْرَ ٱلزَّادِ ٱلتَّقْوَىٰ ۚ وَٱتَّقُونِ يَـٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ﴾[10]

ގަދަކީރިތިވަންތަ الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىއަށް ހަމްދާއި ޝުކުރުކުރަމެވެ. އެކަލާނގެ ފިޔަވައި ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަމަށްވާ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އަޅު ހެކިވަމެވެ. އަދި މުޙައްމަދުގެފާނީ އެކަލާނގެ އަޅާކަލޭފާނާއި، ރަސޫލާކަމަށް އަޅު ހެކިވަމެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާކޮ! މުޙައްމަދުގެފާނާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އާލުންނާއި، އަސްހާބުންގެ މައްޗަށް ސަލަވާތާއި، ސަލާމާއި، ބަރަކާތް ލެއްވާށެވެ! އާމީން!

އަޅުގަނޑު ދަންނަވަމެވެ! މާތް اللهގެ އަޅުތަކުންނޭވެ! ބިރުވެތިވުން މާތް اللهއަށް تَقْوَىވެރިވާށެވެ! އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވައިފައިވާ ޤުރުއާނުގައި ވެއެވެ. "އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދަތުރުމަތީގެ ޒާދު ހިފައިގަންނަވާ! ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ ހެޔޮ ޒާދަކީ تَقْوَىއެވެ. އޭ ބުއްދީގެ އަހުލުވެރިންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް تَقْوَىވެރިވާށެވެ!"

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! ރަމަޟާންމަހަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން ކުރެވޭނެ އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ، އެ މަހަށް ނަފުސު ހުޅުވުމެވެ. ރަމަޟާންމަސް އަހަރެމެންނާ ބައްދަލުވުމުގެ ކުރިން ފާއިތުވި ރަމަޟާންމަހުގެ ރޯދައެއް ނުހިފާ ނަމަ، އެ ރޯދައެއް ހިފުމަކީ ވާޖިބުކަމެކެވެ. އަދި ރޯދައިގެ މަޤްޞަދު އަޖުރުން އެއްވެސް މިންވަރެއް

---

[10] سورة البقرة: ١٩٧

އުނިސްވެ، ރޯދަހިފޭނޭ ގޮތަކަށް އަހަރުމެން ރޯދަމަހާ ބައްދަލުކުރުމަށް ތައްޔާރުވާންޖެހެއެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވައިފައި ވެއެވެ. (مَنْ صَامَ يَوْمًا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ بَعَّدَ اللهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِيْنَ خَرِيْفًا)[11] މާނައީ: "މީހަކު اللهއަށް ޓަކައި ރޯދައެއް ހިފައިފި ނަމަ، އެ މީހެއްގެ މޫނު ނަރަކައިން ހަތްދިހަ ޚަރީފު (އަހަރު: ހަތްދިހަ އަހަރުގެ) މަސާފަތަށް الله تَعَالَى ދުރުކުރައްވާނެއެވެ." ރޯދައިގެ ދަރުމަތާއި ޘަވާބު މިހައި މަތިވެރިވެގެންވާ އިރު، ފުރިހަމަ ގޮތުގައި މި އަޅުކަން އަދާކުރެވޭނޭ ގޮތްގޮތައް މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހެއެވެ. ރޯދައަށް ހުރެ، ނަމާދުތަކާއި، ތަހައްޖުދުކުރުމާއި، ތިލާވަތްކުރުމާއި، އިޢުތިކާފުވުމާއި، ޞަދަޤާތްދިނުމާއި، ބާރުލާ ވެރިކަމާއި، އެ ފަދަ ވާހަކަތަކުން އެކުވެރިވާ ފަސް ރޯދައިގެ ޘަވާބުން އުނިކަން އަންނާނެ ކަންކަމެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! ރަމަޟާން މަހަކީ، ޢިބާދަތުގެ ފައިދާތަކާއި މަސްތު އިޙްސާން ހެދުމުގެ މަހަކަށް ނުހަނު ބޮޑެވެ! އޭގެ ބަރަކަތުގައި، ހެޔޮ އަމަލުތަކުގެ ތަކުރާރު ފުރުޞަތުތައް، އެ މުސްލިމުންގެ ދަރުމަ ހޯދުމަށް ގަދައަޅައި މަސައްކަތްކުރައްވާށެވެ! މިމަހުގެ ބަރަކާތްތަކުން ފައިދާ ހާސިލްކުރުމަށް މުޅިމަހު، މި މަހުގައި މުސްލިމުންގެ މަހުގައި ދަރުމަ ލިބޭނެ ގޮތްތައް، އެކަމަށް ފުރުޞަތުހޯދައިގެން، މަސައްކަތުގެ މާރާތު ބައިވެރިވެލައްވާށެވެ!

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! الله تَعَالَى އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާއަށް صَلَوَاتއާއި سَلَامْފޮނުއްވުން އެދި دُعَاءކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވައި ވަޙީކުރައްވައިފައި ވެއެވެ. ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِيِّۚ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ صَلُّواْ عَلَيۡهِ وَسَلِّمُواْ تَسۡلِيمًا ﴾[12] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، اللهއާއި، އެކަލާނގެ مَلَائِكَةُން ނަބިއްޔާގެ މައްޗަށް صَلَوَاتފޮނުއްވައެވެ. އޭ إِيْمَانވެއްޖެ މުސްލިމުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން

---

[11] رواه البخاري (٢٨٤٠) ومسلم (١١٥٣) واللفظ للبخاري.

[12] سورة الأحزاب: ٥٦

އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް صَلَوَاتُ ފޮނުއްވުން އެދި دُعَاءُ ކުރައްވާށެވެ! އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް سَلَامْ ފޮނުއްވުން އެދި ތިޔަބޭފުޅުން ގިނަގިނައިން دُعَاءُ ކުރައްވާށެވެ!"

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيْمَ، إِنَّكَ حَمِيْدٌ مَجِيْدٌ. اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيْمَ، إِنَّكَ حَمِيْدٌ مَجِيْدٌ. وَارْضَ اللّٰهُمَّ عَنِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِيْنَ الْمَهْدِيِّيْنَ. أَبِيْ بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَعُثْمَانَ، وَعَلِيٍّ، وَعَنْ سَائِرِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِيْنَ أَجْمَعِيْنَ. وَعَنَّا مَعَهُمْ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ. آمِيْنَ!

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާކޮ! އަޅަމެންނަށް ތެދުމަގު ބަޔާންކޮށްދެއްވި މާތް ނަބިއްޔާ مُحَمَّدٌ ﷺ އަށާއި، އެ މާތްނަބިއްޔާގެ އާލުންނާއި، އަޞްޙާބުންނާއި، އެބޭކަލުންނަށް [illegible] [illegible]، [illegible]، ސަލާމަތާއި، [illegible] ބަރަކާތްލައްވާނދޭވެ!

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާކޮ! ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ރޯދަހިފައި، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް، [illegible] ޤުރުއާން ކިޔަވައި، [illegible] އަޅުކަން ކުރުމުގެ ތައުފީޤު އަޅަމެންނަށް މިންވަރުކޮށްދެއްވާނދޭވެ! ފުރިހަމަ ތައުބާއަކުން ރަމަޟާންމަހާ ބައްދަލުވުމުގެ ތައުފީޤު އަޅަމެންނަށް ދެއްވާނދޭވެ! ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާކޮ! އަޅަމެންގެ ދުޢާއިން އެންމެހައި ރޯދަތަކާއި [illegible] [illegible]! ބަލިމީހުންނަށް ޝިފާދެއްވައި، [illegible] ސިއްޙަތާއި ޢާފިޔަތުގެ ނިޢުމަތް އަޅަމެންނަށް މިންވަރުކޮށްދެއްވާނދޭވެ!

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާކޮ! އަޅަމެންގެ ރާއްޖެ [illegible]، މަސްވެރިކަމާއި، [illegible]، ދަނޑުވެރިކަމާއި ބަރަކާތްލައްވައި، ފުދުންތެރިކަން އިތުރުކޮށްދެއްވާނދޭވެ! ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ [illegible] ވަރުގަދަކުރައްވައި، [illegible] [illegible] މިންވަރުކޮށްދެއްވާނދޭވެ!

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާކޮ! އިސްލާމް ދީނާއި ދުނިޔޭގެ ކަންކަން އިޞްލާޙުގެ މަގުން ހިންގެވުމަށް އިބަރަސްކަލާނގެ ތެދުވެރިކުރައްވައިފައިވާ ވެރިންނަށް ހިދާޔަތާއި، ނަޞްރާއި، ތައުފީޤުދެއްވާނދޭވެ! އަހަރެންގެ ބަފައިން މަރުވެ ގޮސްފައިވާ މީހުންނާއި ދިރިތިބީންގެ ފާފަފުއްސަވައި، ރަޙްމަތްކުރައްވާނދޭވެ! ދުނިޔޭގައި ވެސް ހެޔޮކަން އަދި އާޚިރަތުގައި ވެސް ހެޔޮކަން ދެއްވައި، ނަރަކައިގެ އަޒާބުން އަހަރެން ދުރުކުރައްވާނދޭވެ! އެންމެހައި މުއުމިނުންނާއި، މުސްލިމުންގެ ފާފަފުއްސަވައި ރަޙްމަތްކުރައްވާނދޭވެ! އާމީން!

اَللّٰهُمَّ انْصُرِ الْإِسْلَامَ وَالْمُسْلِمِيْنَ، وَأَذِلَّ الشِّرْكَ وَالْمُشْرِكِيْنَ، وَدَمِّرْ أَعْدَاءَكَ أَعْدَاءَ الدِّيْنِ. اَللّٰهُمَّ انْصُرْ إِخْوَانَنَا الْمُسْلِمِيْنَ الْمُسْتَضْعَفِيْنَ فِيْ فِلَسْطِيْنَ وَفِيْ كُلِّ مَكَانٍ. اَللّٰهُمَّ كُنْ لَهُمْ عَوْنًا وَنَصِيْرًا. اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ، اَلْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، إِنَّكَ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ مُجِيْبُ الدَّعَوَاتِ يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ! ﴿رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي ٱلْأٓخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾[13] ﴿وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَۖ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِۗ وَلَذِكْرُ ٱللَّهِ أَكْبَرُۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾[14]

الشّيخ عبد القادر محمّد

އިސްލާމިކް ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ވަޒީރު

---

[13] سورة البقرة: ٢٠١

[14] سورة العنكبوت: ٤٥